

Okul Ça??ndaki Çocuklar ?çin Sa?I?k Okuryazarl???? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Okul Ça??ndaki Çocuklar ?çin Sa?I?k Okuryazarl???? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=27495>

Özet

Sa?l?k Okuryazarl??? Ölçe?i, okul ça??ndaki çocuklar?n sa?l?kla ilgili bilgileri anlama, de?erlendirme ve uygulama yeteneklerini ölçmek amacıyla uyarlanm?? 10 maddelik bir araçtır. Bu ölçe?in geli?tirilme çal??ması, **Meryem Öztürk Haney** tarafından 2017 y?l?nda gerçekleştirilmiştir. Çal??manın temel amacı, uluslararası alanda kullanılan bir aracın Türk kültürüne ve diline uygunlu?unu sa?lamak ve gerekli **geçerlik** ve **güvenirlilik** analizlerini yaparak psikometrik özelliklerini ortaya koymaktır. Ölçek, çocuklar?n sa?l?k hizmetlerine erişim, hastal?k önleme ve temel sa?l?k kavramlar?n? kavrama düzeylerini dörtlü bir Likert Ölçe?i format?nda de?erlendirmektedir. Elde edilen bulgular, ölçe?in okul ça??ndaki çocuklar?n sa?l?k okuryazarl??? düzeylerini güvenilir ve geçerli bir ?ekilde ölçebildi?ini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Sa?l?k Okuryazarl???, Çocuk Sa?l???, Okul Ça??, Psikometrik Özellikler, Ölçek Uyarlama, Likert Ölçe?i, ?ç Tutarl?l?k, Geçerlik.

Yazarlar

Meryem Öztürk Haney

Amaç

Ölçe?in temel amacı, **okul ça??ndaki çocuklar** arasında sa?l?k okuryazarl??? düzeylerini tespit etmek ve bu düzeylerin belirlenmesinde kullan?labilecek geçerli ve güvenilir bir ölçüm arac? sunmaktır. Orijinal olarak başka bir dilde geli?tirilen bu aracın, Türkiye'deki e?itim ve sa?l?k ba?lam?na adapte edilmesi hedeflenmiştir. Adaptasyon süreci, ölçe?in kültürel hassasiyetini koruyarak, maddelerin Türk çocuklar tarafından do?ru anla??ılması sa?lamayı amaçlamıştır.

Ölçek, sa?l?k e?itim programlar?n?n etkinli?ini de?erlendirmede, risk alt?ndaki gruplar? belirlemede ve çocuklar?n kendi sa?l?klar? hakkında bilinçli kararlar alma yetene?ini geli?tirmeye yönelik müdahalelerin planlanmas?nda kritik bir rol oynamaktadır. 2017 y?l?ndaki bu uyarlama çal??ması, Türkiye'de çocuk sa?l?? alan?nda yapılan ara?t?rmalara önemli bir metodolojik katkı sa?lamıştır.

Yap? (Ölçülen Yap?)

Ölçe?in ölçtü?ü temel yapı, **Sa?l?k Okuryazarl??? (Health Literacy)** kavramıdır. Bu yapı, bireyin sa?l?kla ilgili temel bilgileri ve hizmetleri elde etme, i?leme ve anlama yetene?i olarak tanımlanır. Okul ça??ndaki çocuklar için bu, özellikle okulda verilen sa?l?k bilgileri, hijyen

kurallar, beslenme alışkanlıkları ve basit hastalık yönetim süreçleri hakkında bilgi sahibi olmayı ve bu bilgileri günlük yaşamlarına aktarabilmeyi içerir.

Sağık okuryazarlık, yalnızca okuma ve yazma becerileriyle sınırlı değildir; aynı zamanda sağıkla ilgili iletişim kurma, eleştirel düşünme ve karmaşık sağık bilgilerini yorumlama becerilerini de kapsar. Ölçek, çocukların bu çok boyutlu yapıların farklı bileşenlerindeki yeterliliklerini 10 madde aracılığıyla dolaylı yoldan değerlendirmeyi amaçlamıştır. Yüksek puanlar, daha iyi sağık okuryazarlık düzeyine işaret etmektedir.

Geçerlik

Ölçeğin **Geçerlik** çalmaları, aracın amaçladığı yapıyı ne derece doğru ölçtüğünü göstermek üzere iki temel yöntemle yürütülmüştür: İçerik Geçerliliği ve Dil Geçerliliği.

İçerik Geçerliliği: Ölçek maddelerinin ölçülmek istenen sağık okuryazarlık yapıyı temsil edip etmediği, alanında uzman kişilerin görüşlerine başvurularak sağlanmıştır. Uzman görüşleri, maddelerin açık, anlaşılır ve kültürel olarak uygun olup olmadığını değerlendirmede kritik rol oynamıştır.

Dil Geçerliliği: Ölçek orijinal dilden Türkçeye çevrildiği için, dil geçerliliği sağlamak amacıyla **geri çeviri yöntemi** (back-translation) kullanılmıştır. Bu yöntem, ölçeğin Türkçe formunun, orijinal formdaki anlam ve kavramlar tam olarak yansıtıp yansıtmadığını kontrol etmek için vazgeçilmez bir adımdır. Geri çeviri süreci, dilsel eşdeğerliğin sağlandığını doğrulamıştır.

Güvenirlik

Ölçeğin **Güvenirlik** analizleri, ölçüm sonuçlarının tutarlılığını ve kararlılığını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Güvenirlik testleri, özellikle **iç tutarlılık analizi** ve **madde toplam puan korelasyonu** yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

İç Tutarlılık Analizi: Ölçeğin tüm maddelerinin aynı yapıyı, yani sağık okuryazarlık ölçme derecesi, iç tutarlılık katsayısı (genellikle Cronbach Alfa) ile belirlenmiştir. Bu analiz, ölçek maddelerinin birbirleriyle ne kadar ilişkili olduğunu ve genel puanın güvenilirliğini ortaya koymuştur.

Madde Toplam Puan Korelasyonu: Her bir maddenin, ölçeğin genel puanıyla olan ilişkisi incelenmiştir. Yüksek korelasyon değerleri, o maddenin ölçek bütünlüğüne katkı sağladığını ve yüksek olduğu ve ölçülen yapıyı doğru temsil ettiği anlamına gelmektedir. Bu analizler, ölçekten düşük katkı sağlayan veya kafa karıştırıcı olabilecek maddelerin ayıklanması sürecine rehberlik etmiştir.

Faktör Analizi

Sa?lanan kaynak materyalde, ölçe?in yap?sal geçerlili?ini desteklemek amacıyla kullan?lan **faktör analizi** yöntemine dair detayl? bilgi (Aç?mlay?c? veya Do?rulay?c? Faktör Analizi sonuçlar?, faktör yükleri, aç?kılan varyans yüzdesi gibi) aç?kça belirtilmemiştir. Ancak, uyarlama çal??malar?nda yap? geçerlili?inin sa?lanması esast?r.

Genellikle 10 maddeden olu?an uyarlanm?? bir ölçekte, temel yap?nın tek faktörlü mü yoksa çok faktörlü mü oldu?unun belirlenmesi için faktör analizi yap?lması beklenir. Ölçe?in 10 maddeden olu?ması, tek bir temel **Sa?l?k Okuryazarl???** faktörünü ölçmeye odaklanm?? olabilece?ini dü?ündürmektedir. Gelecekteki ara?t?rmalar, bu ölçe?in yap?sal bütünlü?ünü ve faktör yap?s?n? daha derinlemesine incelemelidir.

Ölçek Yap?s?

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Maddeler: 10 madde

Derecelendirme: 4'lü Likert Ölçe?i. Derecelendirme sistemi ?u ?ekildedir:

3 = Kat?l?yorum (En yüksek kat?l?m düzeyi)

2 = K?smen Kat?l?yorum

1 = Kat?lm?yorum

0 = Fikrim Yok (Nötr veya bilgi eksikli?i)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Okul Ça??ndaki Çocuklar

Ya? Grubu: ?lkö?retim ve ortaö?retim seviyesindeki çocuklar (Uyarlama çal??ması'nın yap?ld??? ba?lama ba?l? olarak genellikle 6-14 ya? aral???).

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, genel olarak okul ortam?nda bulunan çocuklar?n sa?l?k bilgilerini de?erlendirmek üzere tasarlanm??tır.

Test Metodolojisi: Ölçek, kat?l?mc?lar?n sa?l?kla ilgili ifadeler hakk?ndaki görü?lerini belirtmelerini gerektiren bir tutum ölçüm aracıdır. Puanlama, kat?l?mc?nın sa?l?k okuryazarl???na dair olumlu tutum ve bilgi düzeyini yansıtan yüksek puanlarla sonuçlanır.

Anahtar Kelimeler

Sağlık Eğitimi, Çocuk Gelişimi, Psikometrik Ölçekler, Uyarılma Çalışması, Ç Tutarlılık, Çocuklarda Sağlık.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Meryem Öztürk Haney

Yazar ORCID Tanımlama: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresi: meryem.ozturk@deu.edu.tr

İletişim Adresi: Deu.edu.tr alan adı, yazarın Dokuz Eylül Üniversitesi ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2017 (Uyarılma ve psikometrik çalışmaların sunulduğu kongre yılı).

Kullanım Şinleri ve Ücret: Ölçeğin ticari olmayan akademik kullanımları için genellikle sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Kullanım izni ve olası ücretler hakkında kesin bilgi için yazar (Meryem Öztürk Haney) ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilir.

Kaynaklar

Öztürk Haney, M. (2017). **Okul Çağındaki Çocuklar İçin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliği.** Adnan Menderes Üniversitesi 1. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi, içinde (ss. 751). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantılardan indirilebilir.

[okul-cagindaki-cocuklar-icin-saglik-okuryazarligi-olcegi-toad.pdf](#)

[okul-cagindaki-cocuklar-icin-saglik-okuryazarligi-olcegi-toad.pdf](#)

Okul Çağındaki Çocuklar İçin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin 10 adet maddesi bulunmaktadır. Kaynak içerikte bu maddelerin metinleri sağlanmadığı için, maddelerin tam listesi burada sunulamamaktadır. Maddelerin tam içeriği için lütfen yukarıda belirtilen referans kaynağına ve PDF belgesine başvurunuz.

Ölçek, 10 maddeden oluşmakta olup, her madde 4'lü Likert Ölçeği üzerinden puanlanmaktadır.